

När en dröm tar slut och en annan börjar

Berättelse

Alicia Vikander föddes 1988 i Göteborg, i en familj där konsten alltid fanns nära. Hennes mamma var scenskådespelare och hennes pappa psykiater, vilket innebar att Alicia tidigt fick röra sig i en värld där känslor och berättelser stod i centrum. Redan som barn stod hon på en scen, men den dröm hon bar på handlade länge inte om teater eller film. Hon ville bli balettdansare.

En hård väg på tå

Från nio års ålder ägnade Alicia stora delar av sin tid åt dansen. Hon tränade först i Göteborg och flyttade sedan, bara femton år gammal, ensam till Stockholm för att komma närmare en professionell karriär. Vardagen krävde disciplin: långa pass, ständig kontroll över kroppen och en tävlan om de få platserna högst upp. Hon var skicklig, men kroppen höll inte. Återkommande skador gjorde till slut att hon tvingades inse något smärtsamt – att framtiden som dansare var stängd.

För många hade detta kunnat bli ett slut. Alicia valde i stället att se det som en korsning. I stället för att hålla fast vid en dröm som inte längre var möjlig, vände hon blicken mot skådespeleriet, ett yrke som låg nära den scen hon redan kände.

Genombrottet

De första rollerna kom i svenska kortfilmer och tv-serier, men det stora genombrottet kom med långfilmen "Pure" (2010). Hennes porträtt av en ung kvinna i ett tufft liv belönades med en Guldbagge, Sveriges främsta filmpris. Föreställningen att hon "bara" var en dansare som bytt bana fick snart ge vika. Internationella regissörer lade märke till hennes förmåga att uttrycka mycket med små medel, och rollerna utomlands följde tätt på varandra: en drottning i den danska "A Royal Affair", Kitty i "Anna Karenina" och, 2015, en gåtfull robot i science fiction-filmen "Ex Machina".

Ända fram till Oscarn

Höjdpunkten kom vid Oscarsgalan 2016. För rollen som konstnären Gerda Wegener i "The Danish Girl" tilldelades Alicia en Oscar för bästa kvinnliga biroll. Därmed blev hon den andra svenska skådespelaren någonsin att vinna i den kategorin. Att en ung kvinna som tvingats lämna en dröm bakom sig nu stod på filmvärldens största scen säger något om vad envishet och förmåga att ställa om kan leda till.

Efter Oscarn fortsatte karriären över flera språk och länder. Hon tog sig an huvudrollen som äventyraren Lara Croft i actionfilmen "Tomb Raider" (2018) och har arbetat på svenska, engelska och danska – något som är ovanligt och som vidgat hennes möjligheter. Privat gifte hon sig 2017 med skådespelaren Michael Fassbender.

Alicias historia bär ett tydligt budskap: en stängd dörr behöver inte vara ett misslyckande. Ibland är det just förlusten av en plan som tvingar fram modet att söka en ny. Hon förlorade dansen, men det

hon lärt sig där – disciplin, närvaro och uttryck – följde med och bar henne ända fram till filmens finaste pris.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
psykiater	läkare som behandlar psykiska sjukdomar
disciplin	förmågan att hålla hårt på rutiner och regler
professionell	som hör till ett yrke man lever på
återkommande	något som händer om och om igen
smärtsam	som gör ont, här i betydelsen sorglig
korsning	en punkt där man måste välja väg
genombrott	när någon plötsligt får framgång och blir känd
porträtt	här: hur en skådespelare gestaltar en person
gåtfull	svår att förstå, hemlighetsfull
tilldelades	fick (ett pris)
envishet	att inte ge upp
ställa om	att anpassa sig till en ny situation

Läsförståelsefrågor

1. Vilken bakgrund hade Alicia Vikanders föräldrar?
 1. Båda arbetade inom vården.
 2. En av dem var skådespelare och en var läkare inom psykiatri.
 3. Båda var dansare.
2. Vad var Alicias ursprungliga dröm?
 1. att bli regissör
 2. att bli filmskådespelare
 3. att bli klassisk dansare
3. Vad blev orsaken till att dansdrömmen tog slut?
 1. Hon tappade intresset.
 2. Kroppen klarade inte av belastningen.
 3. Hon fick inga platser i Stockholm.
4. Vilket pris fick hon för filmen "Pure"?
 1. en Oscar
 2. en Guldbagge
 3. ett pris i Cannes
5. För vilken roll vann hon en Oscar?
 1. Lara Croft i "Tomb Raider"
 2. roboten i "Ex Machina"
 3. Gerda Wegener i "The Danish Girl"
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Alicia flyttade redan som tonåring för att satsa på dansen.
 2. Hon vann sin Oscar i kategorin bästa kvinnliga huvudroll.
 3. Hon träffade Michael Fassbender under inspelningen av "Tomb Raider".
 4. Alicia har arbetat på mer än ett språk.
7. Förklara med egna ord vad meningen "en stängd dörr behöver inte vara ett misslyckande" betyder.
8. Varför kan man säga att det Alicia lärde sig av baletten hjälpte henne i skådespeleriet? Ge minst två exempel ur texten.
9. Texten kallar Oscarn för en "höjdpunkt". Vad i texten visar att det var en särskilt stor sak just för henne?
10. Varför tror du att förmågan att spela på flera språk har varit en fördel i hennes yrke? (inferens)

11. Vad i texten antyder att Alicia är en envis person, även om ordet “envis” inte används om henne direkt? (inferens)
12. Nämn två filmer i texten som utspelar sig i en annan tid eller miljö än vår vanliga vardag.

Facit

1. b
2. c
3. b
4. b
5. c
6. 1. ja b) nej (hon vann för bästa kvinnliga *biroll*) c) det står inte i texten d) ja
7. Exempel på svar: Det betyder att när en möjlighet försvinner är det inte slutet. Förlusten kan i stället öppna för en ny väg som kan bli lika bra eller bättre.
8. Exempel på svar: Hon hade lärt sig disciplin och att uttrycka mycket med kroppen. Närvaron och förmågan att gestalta känslor kom till nytta framför kameran.
9. Exempel på svar: Hon hade tvingats ge upp sin första dröm, och att hon ändå nådde “filmens finaste pris” visar hur långt hon kommit från den motgången.
10. Exempel på svar: Det gör att fler regissörer i olika länder kan ge henne roller, vilket ger henne fler möjligheter än en skådespelare som bara spelar på ett språk.
11. Exempel på svar: Hon gav inte upp efter skadorna, hon flyttade ensam som femtonåring och hon bytte helt yrke i stället för att sluta. Allt detta tyder på envishet.
12. Två av: “A Royal Affair”, “Anna Karenina”, “Ex Machina”, “The Danish Girl”, “Tomb Raider”.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Temat är omställning och motståndskraft – hur en motgång kan bli en vändpunkt. Texten lämpar sig för samtal om yrkesval, drömmar och vad som krävs för att börja om. Fråga 10 och 11 kräver att eleverna drar slutsatser bortom textens yta.

Diskussionsfrågor

- Har du själv behövt byta plan eller dröm? Vad lärde du dig av det?
- Vad tror du är viktigast för att lyckas i ett nytt yrke: talang, tur eller hårt arbete? Motivera.
- På vilka sätt kan kunskaper från ett område vara till nytta i ett helt annat?
- Alicia flyttade ensam som femtonåring för att satsa på sin dröm. Vad tänker du om det?
- **Skriv (6 meningar):** Beskriv en vändpunkt i ditt eget liv eller hos någon du känner. Vad hände, och vad blev annorlunda efteråt?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Alicia Vikander – https://en.wikipedia.org/wiki/Alicia_Vikander
- Encyclopaedia Britannica: Alicia Vikander – <https://www.britannica.com/biography/Alicia-Vikander>
- IMDb: Alicia Vikander – <https://www.imdb.com/name/nm2539953/>
- Wikipedia: List of awards and nominations received by Alicia Vikander – https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_awards_and_nominations_received_by_Alicia_Vikander

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Alicia Vikander föddes 3 oktober 1988 i Göteborg. Mamma Maria Fahl var scenskådespelare, pappa Svante Vikander är psykiater. Hon tränade balett (bland annat vid Svenska Balettskolan i Göteborg och Kungliga Svenska balettskolan i Stockholm) men slutade på grund av skador. Filmdebut i "Pure" (2010), Guldbaggen för bästa kvinnliga huvudroll. Internationellt genombrott med "A Royal Affair" och "Anna Karenina" (2012) samt "Ex Machina" (2015). Vann en Oscar för bästa kvinnliga biroll för "The Danish Girl" vid galan 2016. Spelade Lara Croft i "Tomb Raider" (2018). Gift med skådespelaren Michael Fassbender sedan 2017. Osäkerhet: exakta detaljer om privatliv (antal barn, bosättning) bygger på presskällor och kan ändras; uppgifterna används inte i texterna.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.